

1119791041,6

COBISS 0

Poslovanje v tromesečju

Že v prejšnji številki EMAJLIRCA smo prikazali doseganje proizvodnje in prodaje v prvih dveh mesecih, danes pa prikazujemo za prve tri mesece. Odslej bomo redno vsaj enkrat mesečno prikazali dosežene rezultate. Vsake tri mesece — po periodičnem obračunu — pa bo, kot je že običajno, širši pregled poslovanja vseh TOZD in DO EMO.

Pregled dosežene proizvodnje in prodaje za prve tri mesece:

TOZD	Proizvodnja			Prodaja		
	gospo- darski plan	izvr- šitev	indeks	gospo- darski plan	izvr- šitev	indeks
FRITE	20.397	19.878	97	21.828	22.409	103
POSODA	203.256	176.302	87	148.125	141.788	96
RADIATORJI	33.802	33.710	100	31.511	31.982	101
KOTLI	36.011	32.217	89	60.278	58.332	97
ODPRESKI	28.200	24.177	86	31.204	28.487	91
ORODJARNA	12.142	10.925	90	12.142	10.945	90
TOBI	82.925	70.920	86	52.723	52.004	99
KONTEJNER	45.676	35.780	78	48.855	42.947	88
ERC	3.304	3.386	102	3.304	3.386	102
VZDRZEVANJE	40.049	44.691	112	40.049	44.691	112
DSSS	—	—	—	27.563	26.055	95
Skupaj:	505.762	451.986	89	477.582	463.026	97

Iz prikazanih podatkov sledi, da smo bili v marcu dosti boljši na področju izpolnjevanja prodajnega plana — v mesecu marcu smo celo presegli plan prodaje za 1%. Na področju proizvodnje pa izkazujejo neznatnoboljšanje oziroma drugače povedano — v proizvodnji zaostajamo za postavljenim planom za prvi kvartal za ca. 55 milijonov din (novih); te

številke pa predstavljajo povprečno eno tretjino mesečne proizvodnje celotne DO.

V istem obdobju smo izvozili za 1.796.660 \$ materiala, izvozili pa za 2.408.707 \$ gotovih izdelkov, iz česar sledi, da smo v prvem kvartalu uspeli obdržati pozitivno devizno bilanco in dosegli načrtovani izvoz. TOZD Posoda je dosegel plan izvoza 97%, TOZD Kontejner pa presegel plan za 10%.

S kakšnimi stroški smo proizvedli navedeno proizvodnjo in prodajo — ti podatki bodo znani čez nekaj dni.

So pa že v mesecu aprilu na pohodu podražitve, tako so se zvišale cene tanki in srednji pločevini, embalaži in še nekaterim materialom za ca. 9%, kar bo seveda vplivalo na višje stroške poslovanja v naslednjih mesecih.

Kako uresničujemo sprejete ukrepe

V minulem letu smo večkrat ob ocenjevanju razmer na različnih področjih aktivnosti ugotavljali, da se še tako dobro zastavljene naloge ne izvršujejo. Vsi poskusi, da bi se ta, kakor smo večkrat znali reči »mehanizem« pognal, niso dali zelenih rezultatov. Ugotavljali smo sicer, da se posamezni delčki mehanizma le zbujaajo, toda prepočasi, v nezadovoljivi meri in s slabo zagonsko močjo, ki je potrebna za kvalitetnejše premike. In šele na 3. konferenci ZK DO smo postavili dovolj trdne temelje, ki so postali realna osnova za odločnejši spopad z lastnimi slabostmi. Če k temu dodamo zelo živo in za naše razmere kvalitetno razpravo o zaključnem računu, planih in ukrepih za uresničevanje zastavljenih planskih nalog, so temelji postali še bolj trdni in naša pripravljenost na izpolnjevanje vseh nalog bolj izrazita.

Razveseljivo je, da smo ob prvi kontroli samoupravno sprejetih ukrepov (EMAJLIREC št. 4) ugotovili, da so prisotna le delna neizpolnjevanja in odstopanja. Tudi v tistih primerih, ko direktorji TOZD niso dali pismene informacije o uresničevanju ukrepov (POSODA, ERC in FRITE), vemo, še posebej v TOZD POSODA, da se naloge in ukrepi izpolnjujejo. In ne samo to!

Posledica »ocene rezultatov gospodarjenja v letu 1978« in na tej osnovi sprejeti ukrepi je, da so v vseh TOZD in DSSS sprejeli lastne ocene in tudi lastne ukrepe. Tako, kot v tej informaciji obravnavamo pregled uresničevanja ukrepov za nivo DO, tako tudi v TOZD preverjajo uresničevanje svojih.

Nosilke preverk uresničevanja ukrepov so OOKZ, skupno z drugimi družbenopolitičnimi organizacijami in organi upravljanja. Torej po enakem postopku kot smo ocene in ukrepe sprejeli, jih tudi preverjamo.

GOSPODARJENJE

V oceni o rezultatih gospodarjenja v letu 1978 smo ugotovili, da nismo zadovoljni z doseženimi rezultati. Opredelili smo vzroke za tako stanje in na osnovi le-teh tudi ukrepe.

Izvršeni so naslednji ukrepi:

— vodstva TOZD so izdelala dinamiko (mesečno) izvrševanje planov in pregled potrebnih re-pro materialov;

— na osnovi sprejete dinamike vrši nabavna služba nabavo;

— za neizvrševanje zastavljenih nalog so že v teku kadrovske zamenjave.

O teh bodo obveščeni delavci posameznih TOZD oz. DSSS;

— posebna delovna skupina za skupinsko nagrajevanje pripravljala predlog za vključitev kvalitete dela v sistem nagrajevanja;

— direktorji TOZD sproti vsak mesec pismeno obveščajo o gibanju proizvodnje;

— nabavna služba je zaključila dogovor z Javnimi skladišči o skladiščenju v njihovih skladiščih.

Kljub postopnem izvrševanju ukrepov na področju gospodarjenja, rezultati v prvih treh mesecih niso zadovoljivi. To še posebej velja za TOZD EMOKONTEJNER, ki je proizvodni plan izvršila z indeksom 78 in prodajo 88%.

SAMOUPRAVNA PREOBRAZBA IN UČINKOVITEJŠA ORGANIZIRANOST

Prva naloga s tega področja se že uresničuje. Reorganizacija skupnih služb je v teku, te dni poteka javna razprava o predloženih spremembah. Predlog reorganizacije DSSS odpravlja predvsem:

- razbitost služb;
- neučinkovitost;
- nefunkcionalnost.

S funkcionalnim povezovanjem posameznih služb bo odpravljena dosedanja razdrobljenost in neučinkovitost, izpostavljena možnost celovitega obvladovanja posameznih funkcij.

Samoupravna preobrazba je neprimerno bolj zahtevna naloga in terja od nas neprimerno več naporov za uresničitev. Čeprav se 15. maj, rok za izvršitev naloge, bliža, ne moremo z gotovostjo trditi, da ga bomo spoštovali.

SAMOUPRAVNI DELOVNI RED

Letošnje leto smo razglasili za leto delovne discipline. Osnovni razlog za takšno samoupravno odločitev je v našem nespoštovanju in neizvajanju delovnih nalog v naši nedisciplini. Celotni program akcij in aktivnosti na področju samoupravnega delovnega reda je v pripravi, nekateri ukrepi pa so že realizirani:

— pripravljena in v glasilu objavljena bo informacija o dosedanjih sankcijah zoper tiste, ki niso izvrševali nalog;

(Nadaljevanje na 8. strani)

Dne 1. 4. 1979 so se tudi naši mladinci vključili v veličastno pot mladosti in poslali najlepše želje tovarišu TITU za njegov 87. rojstni dan. Na sliki je sprejem štafete pred upravnim poslopjem.

RAZISKOVALNO - RAZVOJNA DEJAVNOST V EMO

Vrsto let nazaj ugotavljamo, da EMO izgublja konkurenčno bitko na obeh pomembnih področjih, ki sta pokazatelja napredka, to je delež na tržišču in napredek v produktivnosti. S tem, da se nismo tako agresivno razvijali kot sorodne OZD v naši panogi, smo iz nekoč skora največjega podjetja v Sloveniji padli na povprečnega.

Zaradi nizke stopnje razvoja smo padli pod povprečno družbeno učinkovitost, s tem pa so se začele tudi težave pri rentabilnosti poslovanja.

Da bi se rešili nevarnega območja na meji rentabilnosti, smo si v sanaciji zastavili predvsem dva cilja:

imenujemo potrošno blago, kategorija delimo na konvencionalne potrošne dobrine in trajne potrošne dobrine. Plasmaju na trži-

2. Industrijska oprema in objekti:

- klimatske naprave,
- peči za etažno centralno ogrevanje,
- toplarne,
- kotli in naprave za energetske objekte,
- ogrevalna telesa,
- kontejnerji,
- kesoni,
- silosi,
- radius sistem,

3. Komponente in orodja:

li na pet proizvodnih programov:

- oprema za gospodinjstvo,
- toplotna tehnika in klimatizacija,
- oprema za transport,
- konstrukcije iz pocinkane pločevine,
- orodja in naprave.

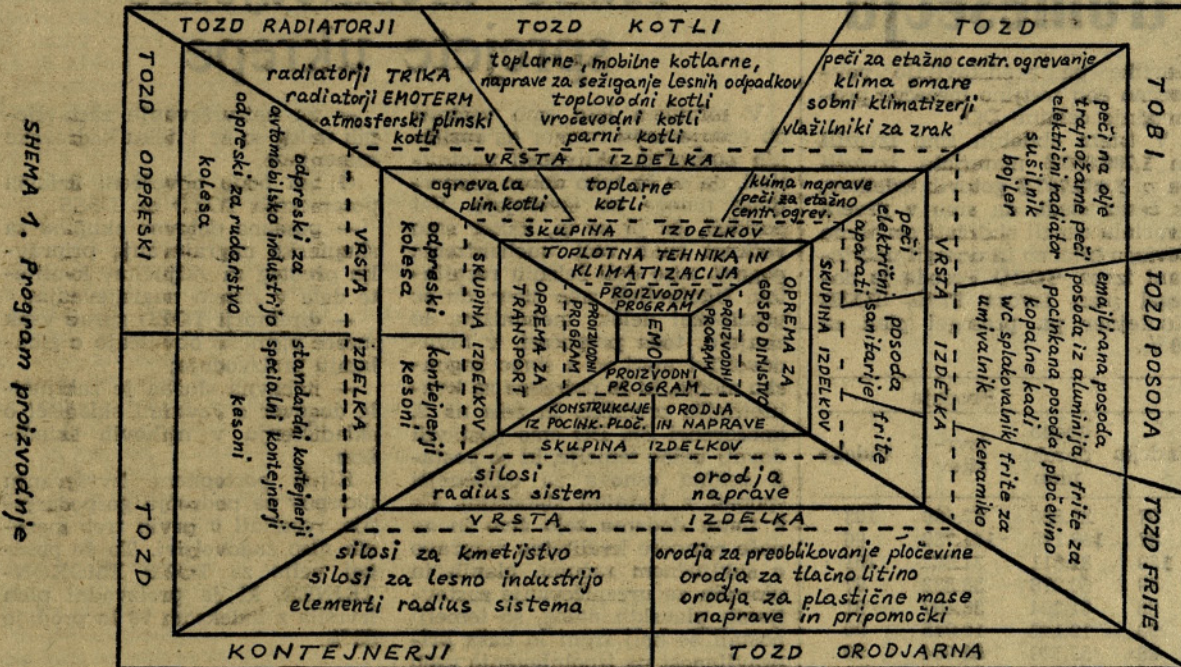
Te proizvodne programe smo nato razdelili na 17 skupin izdelkov, katere pa so še naprej razdeljene na 46 vrst izdelkov.

Zunanji rob sheme nam omogoča zanimivo primerjavo programske celovitosti naših 8 proizvodnih TOZD, za katere ugotavljamo, da so izoblikovani in opredeljeni na osnovi tehnološke in ekonomske celovitosti. Shema nam prikazuje, da so tudi s stališča tržnih obeležij našega asortimenta TOZD zelo celovito izoblikovane, saj imajo vse TOZD le po en proizvodni program, razen TOZD TOBI in TOZD KONTEJNERJI, ki posegata v dva proizvodna programa.

Opredelitev stopnje dosežanja in bodočega razvoja posameznih proizvodnih programov je prikazana v grafikonu št. 2. Iz njega je jasno razvidna preorientacija na perspektivne proizvodne programe. Za zagotovitev te preorientacije pa moramo opredeliti najprej nekaj splošnih ciljev:

1. Razvoj DO se ne more več odvijati samo v smeri jačanja proizvodnih kapacitet, ampak je treba rast doseči tudi z jačanjem prodajnega programa, torej z integracijskimi procesi v smislu kompletne poslovne ponudbe določenega programa. V tem kompletiranju ponudbe bo tudi naš izdelek, ki ga proizvedemo, imel večji dohodek kot pa če ga prodamo gola. Ponujati moramo torej kompletno rešitev določenega problema, ne pa fizične izdelke, ker ti za nas že danes niso več rentabilni. Zato moramo čimprej opredeliti tudi naše bodoče prodajne programe.

2. Določena stopnja sprememb in uvajanja novosti, ki jo opažamo na vseh področjih družbenih in gospodarskih dejavnosti, mora nujno postati sestavni del vsake (Nadaljevanje na 3. strani)

1. večje naložbe v perspektivne proizvodne programe, da bi znova dosegli konkurenčno produktivnost,

2. prilagoditev organizacijske strukture (pod katero ne mislimo samo organizacije, ampak celoten poslovni proces), sodobni dinamiki sprememb na področju tehnologije in tržišča.

Prvi cilj smo opredelili že v okvirih predlagane razvojne sanacije.

Kot prispevek k reševanju drugega problema in istočasno kot sestavni del uspešne razvojne sanacije pa smo izvedli reorganizacijo razvojne dejavnosti, ki naj bi pomagala EMO ponovno uvrstiti med tehnološko in tržno agresivne OZD.

OPREDELITEV PROGRAMA PROIZVODNJE

Izhodišče za obravnavo razvojne problematike je natančna opredelitev obstoječega programa in predvidenih področij interesa. Zato smo pripravili predlog opredelitve EMO proizvodnih programov, za katere je opredeljena tudi stopnja razvoja.

Pri opredeljevanju programov moramo izhajati prvenstveno iz skupnih tržnih lastnosti izdelkov, katere nam omogočajo analizo vseh za razvojni in organizacijski pristop pomembnih področij poslovanja v DO in TOZD.

V osnovi razlikujemo dve vrsti tržišč: tržišče osebne potrošnje in tržišče proizvodne potrošnje.

Blago, ki je namenjeno plasmaju na tržišče osebne potrošnje,

šče proizvodne potrošnje je namenjeno industrijsko blago, ki ga delimo na: industrijsko opremo in objekte, komponente in orodja, materiale.

Ob uporabi takšne opredelitve lastnosti izdelkov, klasificiramo po tržnih obeležjih skupine izdelkov iz proizvodnega programa EMO v naslednje skupine:

1. Trajne potrošne dobrine:
  - posoda,
  - sanitarije,
  - peči za lokalno ogrevanje,
  - električni aparati.

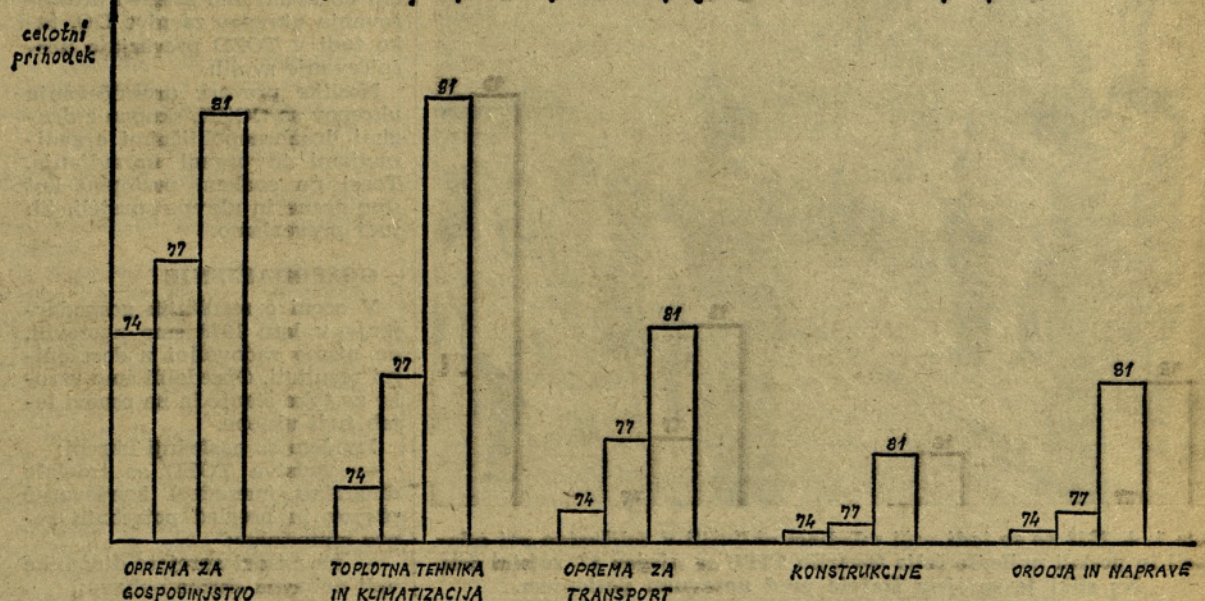
- odpreski,
- kolesa,
- orodja in naprave.

4. Materiali:

- frite.

Ob upoštevanju tako klasificiranih skupin izdelkov iz celotnega programa proizvodnje EMO smo poizkusili razvrstiti ta asortiment v proizvodne programe in vrste izdelkov za posamezne TOZD, kot je prikazano v shemi št. 1. Če opazujemo shemo od znotraj navzven, vidimo, da smo celoten asortiment EMO razvrsti-

GRAFIKON 2. Primerjava prihodka proizvodnih programov EMO v letih 1974, 1977, 1981.

Prekinitev dela ali štrajk?

Večkrat se tudi pri nas zgodi, da delovne skupine prenehajo delati in zahtevajo določene informacije zlasti takrat, ko se čutijo njihovi člani prizadeti. Ta prizadetost pa v večina primerih izhaja iz nepojasnjenih razlogov nižjih osebnih dohodkov. O tem pojavu nekaj besed ne bo odveč. Presodimo, če je to prekinitev dela ali štrajk.

Pojav prekinitev dela spremljajo raziskovalci v Sloveniji že nekaj let. Proučuje jih tudi center RS ZSS za raziskovanje samoupravljanja. Povprečno je bilo do lani 50 prekinitev letno, lani pa so jih evidentirali kar enkrat več (natančneje 108). Analize nam še ne dajo odgovora za to povečanje. Zato moramo ob tem podatku biti tembolj pozorni. Strokovnjaki sicer trdijo, da se značilnosti prekinitev dela v Sloveniji tudi lani niso spremenile in ki so v tem, da so prekinitve kratke in z majhnim številom udeležencev (približno 20 do 50). S tem pa se dejansko začenjajo nesorazumi, kajti prizadeti v OZD nemalokrat trdijo nasprotno, da sploh ni šlo za štrajk v klasičnem smislu, marveč le za sestanek, bolj za t. i. izsiljeni sestanek kar med delom, ker so pač ljudje hoteli kakšno sporno vprašanje, ki je vsiljevalo napetosti in s tem tudi različne govorice in podobno, pač takoj razčistiti in urediti.

Navedena druga razlaga je — dokler še ni natančnejših analiz — sprejemljiva. Je verjetna tembolj, če pogledamo podatke, da je teh sporov največ res takoj, po kratkem postopku in po navadi direktno z vodilnimi strukturami v organizaciji združenega dela. Gre za to, da se delavci niso odločili za daljšo pot prek samoupravnih organov in z razpravami v družbenopolitičnih organizacijah v okviru kolektiva. Ali je potemtakem ta oblika prekinitev dela res še štrajk?

Iz dosedanje analize je videti, da je največ prekinitev dela v industriji in rudarstvu. Če pa primerjamo število prekinitev s številom zaposlenih, jih je največ v gradbeništvu. Lani so prvič ugotovili prekinitev dela v gozdarstvu (štirikrat) in v družbenih dejavnostih (šest). V prekinitvah dela je bilo lani udeleženih približno 0,8% vseh zaposlenih v Sloveniji. Večji prekinitvi po številu zaposlenih sta bili lani le dve (Zelezarna Ravne in Sava Kranj) in samo ena večja po trajanju (Megrad Ljubljana, TOZD Penobeton Vodice). 99% udeležencev v prekinitvah so delavci iz neposredne proizvodnje in v tem jih je nekaj nad 92% kvalificiranih, polkvalificiranih in ne-kvalificiranih delavcev. Nikdar v teh prekinitvah ni bila zajeta celotna delovna organizacija. Znana sta le dva primera, da je bilo v prekinitvi udeleženih več TOZD.

Presenetljivo je ob vsem tem, da zbrani podatki demantirajo domneve, da prihaja do prekinitev v glavnem tam, kjer imajo nizek osebni dohodek. Ponuja se čisto drugačna razlaga od te, na kakršno smo navajeni, da danes niso osebni dohodki med poglavitnimi vzroki za prekinitev, ampak so to predvsem kršitve samoupravnih pravic in slabi medsebojni odnosi in taki odnosi, ki bi samoupravljalce včasih radi reducirali na privesek k stroju,

na sredstvo za delo. Tega anahronizma pa samoupravljalci ne prenesejo, in prav je tako.

Navedeno trditev potrjuje še ugotovitev, da je največ prekinitev v prvem trimesečju (zaključni računi) in v industrijskih središčih. Za lani pa imamo poleg sprejemanja zaključnih računov še posebnost, da so v tem času povsod sprejemali še samoupravne sporazume o delitvi. Prav ta načrtovana delitev marsikje ni bila soglasno sprejeta. Velikokrat tudi strokovne obrazložitve niso nakazale posledic. In če ni bilo še ustrezne obveščeniosti, so se vsilili nesporazumi, s tem pa napetosti in spet različne govorice in konflikti, njihova skrajna oblika so seveda prekinitve z zahtevom, da sporne zadeve takoj razčistijo. Do tega je prihajalo zlasti tedaj, če so delavci zares dobili nižje osebne dohodke od pričakovanih. Velikokrat so delavci šli v prekinitev tudi zato, ker se niso strinjali z enostavnim linearnim povečevanjem osebnih dohodkov, saj je to povsem v nasprotju z njihovo staro zahtevom, naj se uveljavi zdravo nagrajevanje po delu in resnični prispevnosti združenemu delu. Neurejena udeležba v delitvi je seveda nemalokrat izsilila nejevoljo in celo slabe odnose med TOZD, kjer so zaradi tega nastale ob nespremenjenem delovnem učinku očitne razlike v osebnih dohodkih, saj kar povsod jemljejo osebni dohodek kot osnovno merilo za primerjavo. Nekaj prekinitev dela je bilo tudi na račun previsoko zastavljenih norm ali zaradi neuslišanih zahtev, in morda tudi zaradi neizpolnjevanja samoupravno sprejetih dogovorov, za zboljšanje delovnih pogojev.

Kamni spotike, ki privedejo do teh prekinitev ali bolje rečeno do izsiljenih sestankov med delom, so morda res v tem, da zakon o združenem delu natančno ureja vprašanja, zaradi katerih je prihajalo do napetosti in do prekinitev, toda zadeve niso skoraj nikjer konkretizirane v samoupravnih aktih OZD in TOZD. Marsikje nimajo niti dogovorov ne določil o tem, kako npr. ravnati v situacijah, ko pride do prekinitev dela.

Po navedenem in po tem, da se vprašanje ostrine teh konfliktov oziroma prekinitev dela ni pokazalo kot problem, ki ga ni mogoče rešiti z dogovori, se zdi, da bi naše prekinitve zaslužile več razlage v tem smislu, da so prej kazalci demokratičnosti kot pa kakšen patološki pojav. Zgodovina delavskega razreda nas dobro pouči, da so bili edino avtoritarni režimi na videz brezkonfliktni sistemi. Naše samoupravljanje pa se neprestano še kar naprej in naprej krepi, dopolnjuje in izpopolnjuje in to med drugim pomeni, da se tudi ljudje zavedajo svojega položaja in zato tudi vedno bolj hočejo biti poučeni

Lidija Mohar

NEUČINKOVITOST DELAVSKE KONTROLE

Ob formiranju samoupravne delavske kontrole smo imeli podobne namene in načrte kot pri imenovanju družbenih pravobranilcev samoupravljanja. Vendar je njun položaj precej različen ter temu primeren tudi različni rezultati dela. Družbeni pravobranilec je eden najuspešnejših samoupravnih organov, delavska kontrola pa je pogosto neučinkovita in napačno usmerjena. Ze ob sprejetju nove ustave je bilo slišati trditve, da je ta organ skoraj edina oblika delavske kontrole v kolektivu, kar pa še zdaleč ni res. Delavska kontrola je lahko le del samoupravljanja, dopolnilni ukrep v varstvu samoupravnih dolžnosti in pravic. Zato jo lahko uresničujejo vsi subjekti samoupravne družbe, ne pa samo posebej voljen organ. Izkušnje nam kažejo, da je samoupravna delavska kontrola najučinkovitejša v okolju, kjer so tudi sicer ugodni družbeni in ekonomski odnosi. In narobe: zaradi razlogov, ki zavirajo samoupravljanje v kolektivu, tudi kontrola ne deluje. Kakršen kolektiv torej — takšna delavska kontrola!

Praksa nam pokaže, da so za neučinkovitost komisij delavske kontrole v glavnem štirje razlogi: odpor vplivnih ljudi, premajhna strokovna usposobljenost članov komisij in razvodenelost vloge tega organa. Delavska kontrola se je sprva pogumno lotila zapletenih primerov, odkrivala malverzacije, ter postala resna grožnja sumljivemu poslovanju. V tem času plodnega delovanja je prišlo pri delu delavske kontrole tudi do prvih večjih spodrslijajev, ki so jih posamezniki, v strahu za svoje privilegije škodoželjno pozdravili in jih napihili, da bi s tem utišali njeno neprijetno dejavnost.

Razglašali so, da se delavska kontrola spreminja v moč nad samoupravljanjem, v nekakšno podružnico milice in tožilstva. Da bi rešili njen ugled, smo govorili, naj deluje kontrola preventivno, kot dobronameren svetovalec, ki pomaga, da zakone spoštujemo in da se razvija samoupravljanje. Toda zaradi številnih pritiskov je prišla do veljave le njena preventivna vloga; delavska kontrola je bila tako polagoma odrinjena v pasivnost in formalizem, počasi je zbledela.

Vse to priča, da je delovanje tega organa bolj zapleteno, kakor smo morda sprva mislili. Zmotno je pričakovati, da bo delavska kontrola varovala čistost samoupravljanja in da bi se lahko iztrgala iz splošnih razmer v kolektivih, kjer so tudi pritiski, oportunistem in birokratska samovolja. Kako naj ne bi bila ravnodušna do dogajanja okrog sebe, da hkrati ne bi čutila posledic vestnega dela? To je ključno vprašanje, žal pa je le malo ljudi, ki so se pripravljene spopasti. Spopadi se ponavadi spreminjajo v povsem osebne človeške drame z vsemi posledicami, in to zato, ker jih največkrat ne znamo demokratično izpeljati do konca.

Ne glede na željo, da bi bili člani delavske kontrole celovite osebnosti, ne moremo pričakovati, da bi postali vest in zavest kolektiva ter se dvignili nad njimi: nad delavski svet, zbor delavcev, nad zvezo komunistov in sindikat.

Delavska kontrola lahko prispeva k napredku le v sodelovanju s kolektivom in samoupravnimi organi. Drugačnega načina za njeno uveljavitev ni.

Janko Koštomaj

Raziskovalno razvojna dejavnost v EMO

(Nadaljevanje z 2. strani)

danjega dela slehernega delavca v EMO, saj se bomo le tako lahko izognili stagnaciji, katera pa v gospodarstvu pomeni takoj že nazadovanje, saj drugi napredujejo, mi pa tako avtomatično zastajamo. Zavedati se moramo, da napredka ne moremo ustavititi, ampak ga lahko le naženemo, da gre mimo nas. Zato je nujno potrebno, da ima vsako delovno mesto in vsaka služba v DSSS ali v TOZD začetan jasen prispevek za izboljšanje dela na svojem področju, da ima torej vsak svoj plan razvoja, načina in obsega opravljanja delovnih nalog.

3. Zaradi izredno hitrega razvoja navad in potreb potrošnikov, povečane konkurenčne borbe na domačem tržišču in nujno potrebnega vključevanja EMO v mednarodno blagovno menjavo, je potrebno doseči večjo stopnjo razvoja novih izdelkov in izpopolnjevanja obstoječih. Za to pa moramo načrtno pristopiti k uveljavljanju razvojne dejavnosti.

Dejavnost razvoja mora dobiti v EMO status poslovne funkcije kot jo ima npr. prodaja, nabava,

finance ipd., torej mora postati sestavni del gospodarskega plana in obračunov poslovanja vsake TOZD. Le na ta način bomo lahko razvojno dejavnost primerno usmerjali in obvladovali, istočasno pa zagotovili osnovo za uspešen razvoj vseh TOZD.

4. Naša razvojna usmeritev v programe, ki zahtevajo večji delež znanja in dolgoročna usmeritev v izvoz nam že na obstoječih programih kaže preusmeritev v večji delež objektov, naprav in konstrukcij. S tem se praktično preusmerjamo v gospodarske grupacije, ki dajejo tehnični raziskovalni in razvojni dejavnosti veliko večji pomen kot npr. panoga proizvajalcev trajnih potrošnih dobrin.

Pri takšni usmeritvi izgublja na pomenu dejavnost komuniciranja s potrošniki, veča pa se pomen RR dela in osebne prodaje.

S tem se približujemo tistim gospodarskim panogam in OZD, ki tudi že v SFRJ vlagajo preko 10% celotnega prihodka v RR dejavnost, na razvoju pa v takih OZD dela več kot 10% vseh zaposlenih.

NOV PRAVILNIK

Da bi bili vsi zaposleni v DO EMO seznanjeni z osnutkom pravilnika o bolniškem redu in kontroli delavcev v bolniškem staležu, objavljamo osnutek tega pravilnika, ki ga bodo sprejele vse naše TOZD potem, ko bo končana javna razprava in vanj vnešena dopolnila in spremembe, ki bodo izhajale iz pripomb posameznikov ali samoupravnih delovnih skupin.

PRAVILNIK

o bolniškem redu in kontroli delavcev v bolniškem staležu

I. SPLOŠNE DOLOČBE

1. člen

S tem pravilnikom se določa, kako se morajo delavci — zavarovanci zaposleni v ..... ravnati v času, dokler so po odredbi pristojnega zdravnika zaradičasne nezmožnosti za delo v bolniškem staležu in prejemale za ta čas nadomestilo osebnega dohodka;

— kdaj se šteje, da je podano namerno preprečevanje ozdravljenja oziroma usposobitev za delo in kdaj se šteje, da se zavarovanec med bolezenskim dopustom ukvarja z gospodarsko dejavnostjo;

— opravljanje kontrole med bolezenskimi dopusti in ugotavljanje dejstev, ob katerih se ustavi izplačevanje nadomestila osebnega dohodka;

— skrajšani postopek za ustavitve izplačevanja nadomestila osebnega dohodka in uporaba pravnih sredstev zoper odredbo o ustavitvi izplačevanja nadomestila osebnega dohodka.

2. člen

Določbe tega pravilnika se uporabljajo za vse delavce TOZD, ki se nahajajo v bolniškem staležu, ne glede na to, kje stanujejo.

Določbe tega člena se ne nanašajo na delavce začasno nezmožne za opravljanje svojega dela in so napoteni na zdravstveno rehabilitacijo.

3. člen

Ravnanje po tem pravilniku ni obvezno in tudi bolniška kontrola se ne izvaja za tisti čas, dokler se delavec — zavarovanec nahaja na zdravljenju v stacionarnem zdravstvenem zavodu (bolnici, zdravilišču, itd.), kjer ima hrano in prenočišče in se zdravi pod neposrednim nadzorstvom zdravstvenih delavcev.

4. člen

Določbe tega pravilnika se tudi ne uporabljajo za delavke-zavarovanke, ki so na porodniškem dopustu, ali pa po porodu delajo skrajšan delovni čas do 12. meseca otrokove starosti in ne za delavke, ki na podlagi posebne odločbe delajo polovični delovni čas zaradi skrbnejše nege otroka do starosti 3 let.

II. RAVNANJE DELAVCEV — ZAVAROVANCEV MED BOLEZENSKIM DOPUSTOM

5. člen

Zavarovance, ki se zaradi boleznih, ali poškodbe ne čuti zmožnega za delo, se zglašajo na pre-

gled pri pristojnem splošnem zdravniku, da oceni, ali je delavec-zavarovanec začasno nezmožen za delo.

Če zdravnik ugotovi, da zavarovanec zaradi bolezni ali poškodbe ni sposoben za delo, mu določi datum naslednjega zdravljenja, bodisi v bolnici ali doma.

Če odredi zdravnik zavarovancu zdravljenje na domu, mu določi datum naslednjega zdravniškega pregleda, hkrati pa mu da navodila, kako se mora ravnati (ležati, mirovati, ogrevati, hladiti, razgibavati itd.) v času do prvega naslednjega zdravniškega pregleda. Trajanje bolezenskega dopusta, datum opravljenih zdravniških pregledov in odredbe o ravnanju med zdravljenjem na domu, vpiše pooblaščen zdravnik na ustreznem mestu v zavarovančevi zdravstveni izkaznici, katero po končanem pregledu vrne zavarovancu. Zdravstvene izkaznice zavarovanec pri odhodu od zdravnika ne sme puščati v zdravnikovi ordinaciji, temveč jo mora med bolezenskim dopustom nositi pri sebi in jo na zahtevo pokazati pooblaščenim uradni osebi, ki opravlja kontrolo med bolezenskimi dopusti.

6. člen

Delavec-zavarovanec se je med bolezenskim dopustom dolžan ravnati in zdraviti po zdravnikovem navodilu in ne sme storiti ničesar v nasprotju z navodilom.

Če mu je zdravnik odredil mirovanje ali ležanje, mora ležati in mirovati, kadar mu je odredil, da mora biti v stanovanju, tega ne sme zapustiti, v kolikor mu je odredil krajši ali daljši izhod, se mora točno in dosledno držati časa dovoljenega izhoda in se ne sme oddaljevati od stanovanja vsaj toliko ne, da ga uradna oseba, ki opravlja kontrolo bolezenskih dopustov, ne bi mogla najti v bližini doma.

7. člen

Med bolezenskim dopustom se zavarovanec ne sme oddaljevati ali odpotovati iz kraja svojega bivališča v drug kraj, razen kadar je vabljen na zdravniški pregled, specialni pregled, oziroma je napoten v drug kraj na določeno zdravljenje ali okrevanje.

V vseh drugih primerih mu potovanje in bivanje v drugem kraju samo izjemoma in v opravičenih primerih lahko dovoli do tri dni pooblaščen zdravnik, ki je zavarovancu določil bolezenski dopust, do 30 dni pa pristojna zdravniška komisija. O taki odobritvi mora zavarovanec obvestiti delovno organizacijo.

8. člen

V času, dokler je delavec-zavarovanec na bolezenskem dopustu in se mu izplačuje nadomestilo

osebnega dohodka bodisi iz sredstev delovne organizacije, bodisi iz sredstev zdravstvene skupnosti, ne sme opravljati kakršnegakoli dela niti za sebe niti za koga drugega niti opravljati kakršnekoli gospodarske ali druge dejavnosti, na podlagi katerih bi prejemal osebne dohodke, ali nagrade oziroma bi jih opravljal zastoj. Prav tako ne sme v tem času storiti ničesar takega, kar bi nasprotovalo odredbam zdravniškega, pomenilo kršitev bolniškega reda, škodovalo čimprejšnjemu ozdravljenju, zavlačevalo ozdravljenje in ponovno usposobitev za delo.

9. člen

Če delavec-zavarovanec stori katero dejanje iz 6., 7. in 8. člena tega pravilnika, ki pomeni kršitev bolniškega reda, se mu z odredbo, ki jo izda uradna oseba za kontrole bolnikov, ustavi izplačevanje nadomestila osebnega dohodka od dneva storjene ali ugotovljene kršitve, pa vse do dneva, ko se ugotovi, da so prenehale škodljive posledice takšne kršitve, oziroma do dneva, ko se ugotovi, da se je zavarovanec ponovno začel ravnati po zdravnikovih navodilih.

Hkrati z ustavitvijo izplačevanja nadomestila osebnega dohodka se uvede zoper storilca postopek zaradi kršitve delovne obveznosti, istočasno pa se lahko vložijo prijave sodniku za prekrške.

10. člen

O tem, če so in kdaj so prenehale škodljive posledice kršitve bolniškega reda in da se je zavarovanec začel ponovno ravnati po zdravnikovih navodilih, daje mnenje pooblaščen zdravnik, ko je zavarovancu odobril bolezenski dopust, v primeru spora pa pristojna zdravniška komisija.

11. člen

Na podlagi mnenja zdravnika ali zdravniške komisije izda delovna organizacija ali zdravstvena skupnost o tem, od katerega dneva dalje se bo zavarovancu začelo ponovno izplačevati ustavljeno nadomestilo osebne dohodka.

Zoper odločbo iz prejšnjega odstavka tega člena ima delavec-zavarovanec v 15 dneh od vročitve odločbe pravico vložiti zahtevo za varstvo pravic na delavski svet TOZD. Zoper odločbo delavskega sveta pa v roku 30 dni tožbo na pristojno sodišče združenega dela.

III. KONTROLA BOLEZENSKIH DOPUSTOV

12. člen

Bolezenske dopuste kontrolira po svojih pooblaščenih uradnih osebah delovna organizacija in pristojna zdravstvena skupnost, praviloma vsaka za tisti čas, ko se izplačuje nadomestilo osebne dohodka v njeno breme.

Ne glede na določbo prvega odstavka tega člena pa lahko kontrolirata bolezenske dopuste

delavcev delovne organizacije uradni osebi delovne organizacije in zdravstvene skupnosti ves čas trajanja bolezenskega dopusta ne oziraje se na to, kdo za kateri čas odsotnosti z dela izplačuje nadomestilo osebne dohodka.

13. člen

Če ugotovi kršitev bolniškega reda kontrolor delovne organizacije v času, ko gre nadomestilo osebne dohodka v breme delovne organizacije, obvesti o kršitvi delovno organizacijo. Če pa isti kontrolor ugotovi takšno kršitev v času, ko izplačuje nadomestilo osebne dohodka zdravstvena skupnost, obvesti o kršitvi zdravstveno skupnost in delovno organizacijo.

14. člen

Če ugotovi kršitev bolniškega reda kontrolor zdravstvene skupnosti v času, ko gre nadomestilo osebne dohodka v breme delovne organizacije, obvesti o kršitvi delovno organizacijo. Če pa isti kontrolor ugotovi takšno kršitev v času, ko gre nadomestilo osebne dohodka v breme zdravstvene skupnosti, obvesti o kršitvi zdravstveno skupnost in delovno organizacijo.

15. člen

Uradna oseba iz 13. ali 14. člena tega pravilnika, ki opravlja kontrolo bolezenskih dopustov, mora imeti od delovne organizacije ali zdravstvene skupnosti pismeno pooblastilo, da sme opravljati to dolžnost za delovno organizacijo in za zdravstveno skupnost hkrati. Pooblastilo mora biti podpisano od odgovorne osebe, ki je registrirana za podpisovanje.

Če kontrolirani delavec-zavarovanec ob obisku kontrolorja zahteva, naj se le-ta izkaže s pooblastilom, mu je uradna oseba dolžna pokazati pooblastilo.

16. člen

Uradni osebi, ki opravlja kontrolo bolezenskih dopustov, je zaupana odgovorna in zaupna dolžnost, da objektivno in nepristransko ugotavlja in oceni dejansko stanje glede ravnanja in obnašanja delavcev-zavarovancev v času, ko so na bolezenskem dopustu in se jim izplačuje nadomestilo osebne dohodka.

Uradna oseba mora pri svojem delu varovati ugled organizacije, katera ga pošilja na kontrolo in svoj osebni ugled, mora biti moralno neoporečna in mora varovati interese delovne organizacije in družbene skupnosti, poleg tega pa imeti spoštovanje do zavarovančeve osebnosti. Uradna oseba sme prikazovati le resnično ugotovljeno stanje kontrole brez težnje, da bi komu povzročila neopravičeno škodo ali krivico in brez želje, da bi tistemu, ki ga najde pri kršitvi bolniškega reda spregledala, odpustila oziroma ne bi prijavila kršitve. Za zlorabo zaupanja in pooblastila je uradna oseba odgovorna disciplinsko, kazensko in materialno.

17. člen

Uradna oseba opravlja kontrolo bolezenskih dopustov tako, da v kateremkoli običajnem času o bišče dela nezmožnega delavca — zavarovanca na njegovem stanovanju, ugotovi, kje se delavec tišti čas nahaja, pogleda, kaj delavec v času obiska počenja, se pozanima o poteku zdravljenja, zahteva in pregleda podatke v zdravstveni izkaznici, pogleda zaznamovane odredbe in navodila zdravnika, ugotovi, če se bolnik ravna po danih navodilih, ugotovi porabo zdravil in zabeleži obisk v svoji evidenci.

Zavarovanci, ki se nahajajo v bolnici, zdravilišču, okrevanju itd. se običajno ne kontrolirajo. V izjemnih primerih lahko določi kontrolo delavcev delovna organizacija ali zdravstvena skupnost sporazumno s pristojnimi zdravstvenimi organi.

18. člen

Ob kontroli bolezenskih dopustov mora uradna oseba kulturno, vljudno in potrpežljivo pristopiti k zavarovancu, ga ne sme vznemirjati, niti se z njim prepirati in ga ne žaliti. Svoje ugotovitve o zadrževanju zavarovanca zabeleži na licu mesta v svojo evidenco, ki jo potrebuje za sestavo in predložitev poročila delovni organizaciji, ali zdravstveni skupnosti.

Če uradna oseba ob obisku ne najde zavarovanca doma, ali v stanovanju, se pri njegovi družini pozanima, kje se zavarovanec nahaja. Če ni nikogar doma, se pozanima o tem pri bližnjih sosedih ali drugih ljudeh, ki se nahajajo v bližini.

Ko uradna oseba dobi informacijo, kje se delavec nahaja, ga

poišče na drugem mestu in si prizadeva, da ga osebno najde in ugotovi, ali je bil delavec opravičeno ali neopravičeno oddaljen od doma in kaj je na drugem mestu delal.

19. člen

Če delavcu, ki mu ni predpisano ležanje, ni dovoljen izhod, se smatra, da se nahaja doma, če se zadržuje v bližini svojega doma v razdalji vsaj do 100 metrov od svojega stanovanja.

Ob vsaki oddaljitvi od stanovanja mora delavec, ki je na bolezenskem dopustu, pustiti v stanovanju sporočilo, kje se nahaja in pri kom ga je mogoče najti.

IV. POSTOPEK ZA USTAVITEV ZPLAČEVANJA NADOMESTILA

20. člen

Ko uradna oseba, ki je pooblaščen za kontrolo bolezenskih dopustov ob kontroli zavarovanca ugotovi, da je podana kršitev bolniškega reda, navedena v členih od 6 do 8 tega pravilnika, izda zavarovancu pismeno odredbo o ustavitvi izplačila nadomestila dohodka. Odredbo izda v dveh enakih izvodih, od katerih izroči enega takoj na mestu delavcu — kršilcu, drugega pa čimprej od kadrovske službi delovne organizacije.

V odredbi uradna oseba vpiše datum, s katerim se ustavlja izplačilo nadomestila in vrsto kršitve, zaradi katere se ustavlja izplačilo nadomestila osebnega dohodka.

Odredba je izvršljiva takoj, ne glede na vloženo pritožbo.

21. člen

Ko kadrovska služba prejme odredbo o ustavitvi izplačila na-

domestila osebnega dohodka, okrepe vse potrebno, da se navedeno izplačilo ustavi, hkrati pa poskrbi, da se zoper kršilca uvede postopek za ugotovitev kršitve delovne obveznosti.

Ker je kršitev bolniškega reda v smislu predpisov tudi prekršek, je treba takega zavarovanca prijaviti v kaznovanje sodniku za prekrške.

22. člen

Delavec — zavarovanec, ki mu je bilo z odredbo ustavljeno izplačevanje nadomestila osebnega dohodka, lahko v treh dneh od vročitve odredbe zahteva, naj delovna organizacija oziroma zdravstvena skupnost odloči o stvari z odločbo, skladno s statutom zdravstvene skupnosti.

23. člen

Odločba iz prejšnjega člena tega pravilnika se izda po zaslišanju posameznega zdravnika, ki je presodil zavarovančev delovno zmožnost. Uradna oseba, ki je izdala odredbo, mora tako zahtevati, če je bila podana ob izdaji odredbe, poslati delovni organizaciji oziroma zdravstveni skupnosti skupaj s svojim poročilom o odredbi.

24. člen

Delavec — zavarovanec, ki je bil ob priliki bolniške kontrole zaloten pri kakšnem dejanju, ki v smislu določil tega pravilnika pomeni kršitev bolniškega reda in mu je uradna oseba, ki opravlja kontrolo bolezenskih dopustov, izdala odredbo o ustavitvi izplačila nadomestila osebnega dohodka se mora, če mu je to mogoče, še isti dan, ali pa prvi naslednji delovni dan po ugotovljeni kršitvi oziroma kontroli zgledati pri svojem zdravniku, da ta oceni, če je zavarovanec postal sposoben za delo.

25. člen

Razen dejanj, ki so naštetja v členih 6 do 8 tega pravilnika, se za kršitev bolniškega reda šteje tudi, če se zavarovanec brez opravičenega razloga ne odzove ustnemu ali pismenemu vabilu na zdravniški, specialni ali komisijski pregled.

V takem primeru se zavarovancu ustavi izplačilo nadomestila osebnega dohodka od dneva, ko bi se moral zgledati na pregled po ves čas, dokler zdravnik ali zdravniška komisija ne oceni, da so prenehale škodljive posledice zaradi neodziva na pregled.

V. KONČNE DOLOČBE

26. člen

Določbe tega pravilnika, ki se nanašajo na delavca — zavarovanca veljajo in se enako uporabljajo tudi za delavke — zavarovanke.

27. člen

Ta pravilnik je enoten in se enako uporablja v vseh temeljnih organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih skupnih služb, združenih v delovni organizaciji

28. člen

Pravilnik stopi v veljavo in se začne uporabljati v posamezni temeljni organizaciji združenega dela takoj, ko ga sprejme na svoji seji delavski svet.

29. člen

Obrazec odredbe o ustavitvi izplačila nadomestila osebnega dohodka je priložen temu pravilniku in je njegov sestavni del.

Predsednik delavskega sveta TOZD

Seja SDK EMO

Zadnja seja samoupravne delavske kontrole DO EMO je vsebovala važen dnevni red, saj je bila živahna razprava o zaključnem računu za preteklo leto in o ukrepih za izvajanje plana za tekoče leto. Prav bo, da bo vsak član naše DO z njimi seznanjen.

Sklepi SDK EMO

1.

Člani SDK po obravnavi in razlagi tov. Mravlaka vzamejo v vednost zaključni račun DO za leto 1978. Ugotavlja se, da se je ocena gospodarjenja v letu 1978 obravnavala v vseh samoupravnih organih in družbenopolitičnih organizacijah TOZD in DO, ter na samoupravnih delovnih skupinah. Poleg ocene so vse TOZD sprejele tudi ukrepe za odpravljanje pomanjkljivosti poslovanja iz preteklega leta.

2.

SDK DO ugotavlja, da so TOZD in DO sprejele gospodarski plan za leto 1979 in ukrepe za izvajanje plana. V ukrepih je večina zajeto tudi opažanje članov samoupravne delavske kontrole.

Sklene se, da bo SDK DO preverjala izvajanje plana in sprejete ukrepe za vsako trimesečje in sproti opozarjala na negativna odstopanja ter zahtevala od samoupravnih organov ukrepanje. Zadolžujejo se službe in posamezni delavci, da podajo poročila SDK DO o izvršitvi sklepov takoj, ko rok poteče.

3.

Ugotavlja se, da so vsi sklepi 6. redne seje izvršeni, oziroma v postopku urejevanja, razen 12. sklepa. Ponovno se zahteva izvršitev tega sklepa. 10. sklep ni zadovoljivo rešen, zato se zadolžuje pravno službo za rešitev tega sklepa.

4.

1. Vzame se v vednost poročila inventurnih razlik, ki so podana ustreznim samoupravnim organom TOZD.

2. SDK DO vzame na znanje ukrepe, ki jih je gl. direktor podvzel v zvezi s skladiščenjem kopalnih kadi in preprečevanju nadaljnje škode, ki je nastajala zaradi nepravilnega skladiščenja.

3. Vzame se v vednost dopis vodstva TOZD KOTLI v zvezi s krajo posameznih delov razhodovalnih avtomobilov, ki so bili v upravljanju servisa EMO — TOZD KOTLI. Prav tako dopis knjigovodstva osnovnih sredstev. SDK zadolžuje FRS — knjigovodstvo osnovnih sredstev, da pismeno zahteva od vodstva DSSS, oziroma nabavne službe, da se določi skladiščni prostor, v katerem bodo zavarovana vsa razhodovalna osnovna sredstva pred krajo posameznih delov.

Zadolžuje se pravno službo, da ugotovi odgovornost za nepravilno gospodarjenje z razhodovalnimi osnovnimi sredstvi.

Splošna služba — zavarovanje DO naj sama poišče storilce tatvine delov avtomobilov ali se posluži UJV.

4. SDK DO je dobila prijavo v zvezi z nepravilnim poslovanjem na programu silosov v TOZD EMOKONTEJNER. SDK zadolžuje pravno službo, da ugotovi škodo, ki je nastala iz takšnega poslovanja in poimenično odgovornost delavcev.

Direktorja TOZD EMOKONTEJNER se zadolžuje, da poda poročilo o konkretnih ukrepih za odpravo nepravilnega in malomarnega poslovanja v zvezi s silosi za vsak primer posebej in kako jih bo TOZD odpravila. Rok: 14 dni.

5. Zadolžuje se splošno službo, da poda pismeno pojasnilo, kakšne cene so v naši kantini v primerjavi s cenami v trgovinah.

Kako se posluje z denarjem oz. dnevnim iztržkom (oddaja blagajni dnevno ali drugače na ŽR in podobno).

Obenem se zadolžuje splošno službo, da v novi jedilnici izobesijo cenike in jedilnik na vidna mesta. Rok: 15 dni.

Predsednik SDK DO Anton CERAR, l. r.

ČUVAJMO NAŠE ZDRAVJE

Ze nekajkrat smo v našem glasilu pisali o alkoholizmu in njegovih posledicah za človekovo zdravje. Tokrat pa povzemamo zanimive ugotovitve o alkoholizmu, ki so bile objavljene v sindikalnih informacijah in prav bo, da bo vsak član naše DO z njim seznanjen.

ALKOHOLIZEM

Alkoholizem je v razvitem svetu tretja glavna bolezen človeštva (za boleznimi srca in ožila ter rakom). Če pa upoštevamo, da z vsakim alkoholikom propadajo povprečno trije družinski člani in je prizadetih še toliko drugih ljudi, potem je nedvomno med boleznimi na prvem mestu.

V Sloveniji imamo približno 80.000 alkoholikov. Ker pri vsakem trpijo vsaj trije družinski člani, je v Sloveniji zaradi alkoholizma prizadetih približno 300.000 ljudi.

Tudi ekonomska škoda je velika, nad 10% nacionalnega dohodka požre alkoholizem (ostanki z dela, boleznine, invalidnine, prometne in obratne nezdgo, stroški zdravljenja itd.). Škoda, ki jo utrpijo svojci, predvsem še otroci alkoholikov, se sploh ne da materialno izraziti.

Alkoholiki so v treznem stanju zaradi občutkov krivde brez pravega jaza, (ko pa so pijani, so seveda korajžni), zato se v naša samoupravljavska dogajanja ne morejo vključevati kot tvorni subjekti — vsako z njimi zlahka manipulira.

Alkoholik skuša svoje ravnanje opravičiti. Sprva se brani tako, da pitje sploh zanika oziroma zatrjuje, da lahko neha, kadar hoče. Potem skuša dokazati, da pije manj, kot mu očitajo, in da je to povsem normalna stvar, saj pijejo vsi in vsepovsod. Ko alkoholik že ne more več prikriti svojega alkoholizma, prične iskati vzroke zanj. Te vzroke vedno najde in jih obvezno projicira izven sebe: krivi so žena, tašča, služba, usoda, politika itd. Če ga potem okolje stisne v precep, mu naenkrat postane jasno, da lahko (nekaj časa) zdrži brez pijače in potem s temi kratkimi obdobji treznosti poskuša zabrisati vsa druga daljša (in za družinsko okolje uničujoča) obdobja, ko je pil.

Bistvo alkoholizma ni v pitju alkoholnih pijač (čeprav brez alkohola seveda ni alkoholizma), temveč v spremenjeni osebnosti, ki je za okolje, zaradi alkoholičnega obnašanja (sebičnost, površnost, prepirljivost, zanemarjenost, agresivnost itd.) težavna tako v vinjenem kakor v treznem stanju. Temeljni vzrok za deformacijo alkoholikove osebnosti pa je odvisnost od alkohola.

V čem je bistvo odvisnosti od alkohola?

Človek, ki je (že) odvisen od alkohola, ne zmore vsakdanjih težav, stisk, napetosti in življenjskih obremenitev prebiti brez alkohola. Ob vsaki obremenilni situaciji gre pit, ne samo ob neuspehu, jezi, razočaranju, prepiru, temveč tudi ob uspehu, veselju, pohvali itd.

Postopoma postane alkoholik tako zasvojen, da ne more več ne misliti, ne delati in ne živeti brez

alkohola. To pomeni, da se zjutraj kar ne more zmigati in mu misli ne stečejo, dokler ne popije toliko, kolikor potrebuje.

Temeljna značilnost alkoholizma je stopnjevanje alkoholne odvisnosti in pojevanje življenjskih interesov, ki se v končni fazi alkoholizma zreducirajo na željo: biti omamljen. Tako pride alkoholik v situacijo, ko je njegova zadnja misel večera in prva misel jutra namenjena alkoholu. Uničil je družino, izgubil prijatelje, zapravljal zaupanje in sedaj lahko le še životari kot razčlovečeno in z alkoholom prepojeno bitje. Ta zadnja faza alkoholizma je pravzaprav skrajna stopnja človekove odtujitve.

Alkoholizem je dolgotrajna bolezen, ki traja pet, deset, dvajset in več let. Gre skozi dve fazi:

1. Faza uničevanja družine. Zaradi moževega alkoholičnega obnašanja in spremljajočih zdrah se žena počuti opeharjeno za vsa svoja lepa pričakovanja. Ko spozna, da je sploh nima rad, da ni zmožen pristnih čustev, da ljubi samo alkohol, njo pa v vsakem pogledu izkorišča, se počuti osramočena in ponižana.

Alkoholik zasluži čedalje manj in zapravlja čedalje več. Svoje družinske in delovne obveznosti zanemarja. Ženi ne more biti več v oporo in otrokom že dolgo ni več za zgled. Vsako zaupanje zaigra. Družini grozi razpad. Žena običajno prepreči razsulo družine na ta način, da vzame vaveti v svoje roke. Tako jo življenjska nuja zaradi neučinkovitosti in malomarnosti alkoholičnega moža potisne na »presto družine«, pravzaprav na »presto revščine in gorja«. Nekdanji gospodar oziroma oče, ki je nekoč dajal družini občutek varnosti, postane sedaj privesek družine. Pravzaprav je izvržek, ki postaja čedalje bolj predmet sovraštva, zaničevanja, pomilovanja in lažnega usmiljenja. Temu stanju pravimo patološki matriarhat v alkoholikovi družini. Opisani zamenjavi prvinskih vlog očeta in matere se prilagodijo otroci in morebitni drugi družinski člani. Otroci se v vseh zadevah obračajo na mamo. Očeta se sramujejo, ga celo zaničujejo in sovražijo. Najprej so priče preprirov in pretepov, pozneje pa postanejo »osebni stražarji« matere, ki jo varujejo pred očetom. V takšni družini ne morejo biti zadovoljene osnovne potrebe po varnosti in ljubezni. Zato so otroci prizadeti, nevrotični. Navedene okoliščine povsem uničijo pozitivne čustvene vezi med nekoč ljubečima se zakoncema.

Bistvo dogajanja v tej fazi alkoholizma poimenujemo kot alkoholno bolezen alkoholikove družine, ki je v tem, da so se navedenim razmeram patološkega alkoholnega matriarhata vsi družinski člani prilagodili v tolikšni meri, da ne napravijo nič učinkovitega, da bi situacijo spremenili. In ravno s tem »dokazujejo«, da so vsi bolni.

V končni fazi (če alkoholik ne kapitulira in se ne začne zdraviti z družino vred) pa ride do razveze in reorganizacije enega dela družine. Alkoholik pa ženi običajno ne da miru, temveč jo nadlegu je celo na delovnem mestu. To stanje traja, dokler ga ne pobera odrešilna smrt. Povprečna življenjska doba alkoholikov je okoli 52 let.

2. Faza alkoholikovega osebnostnega in družbenega propadanja. Ko je alkoholik unčil družino, izgubil prijatelje, zapravljal službo, je po naših izkušnjah nepopravljivo odtujen, saj nima nikogar več, ki bi mu s srcem stal ob strani na dolgotrajni in zahtevni poti zdravljenja in resocializacije. Životari po beznicah in čaka na neizbežni konec.

Alkoholizem spremljajo tudi okvar na telesnem zdravju. Najbolj prizadeti so možgani, vsak kozarec alkohola uniči več tisoč možganskih celic. Pri tridesetem letu starosti sicer vsakemu dnevno propade okoli 100.000 možganskih celic, alkoholiku pa približno dvakrat toliko; 13 milijard — kolikor imamo možganskih celic, je res veliko, toda nikakor ne neizčrpno število. Zaradi naglega propadanja možganskih celic in pogostne pijanosti alkoholiki niso več ustvarjalni, postopoma postanejo bebasti (razen stopnje prihoorganskega sindroma).

Alkohol počasi, toda zanesljivo uničuje tudi druge organe, predvsem srce, jetra, ledvice, želodec itd.

Zdravstvene okvare še zdaleč niso najbolj bistvene komplikacije alkoholizma, kot so nekoč zmotno domnevali v medicini. Telesno še povsem zdrav alkoholik lahko opravi že vse tisto, čemur pravimo uničenje družine.

Alkoholizem se včasih zaplete tudi s kakšno psihiatrično komplikacijo (bledež, blodnjavost, bolezenska ljubosumnost, psihoza Korsakova, božjast, bebavost itd.). S temi komplikacijami se je — in se še vedno — ukvarja tradicionalna psihiatrija, ki alkoholizem sam pusti v nemar.

Kdo je torej alkoholik?

Alkoholik je vsak, ki je zaradi pogostnega in pretiranega pitja alkohola postal od alkohola odvisen in ima zaradi tega nevšečnosti v družini in v službi, javljajo pa se tudi zdravstvene okvare. Če za koga to še ni alkoholizem, naj počaka še kakšno leto, pa se bo alkoholna bolezen zanesljivo pokazala v »vsej svoji krasoti«. Na kratko: alkoholizem je vsakršno uživanje alkohola, ki ustvarja probleme.

Alkoholizem med mladimi

Za mladega alkoholika šteje mo tistega, ki še ni dopolnil trideset let. Ker je alkoholizma med odraslimi čedalje več, ga »morabiti mnogo tudi med mladimi. V naravi same alkoholne bolezni je, da poskrbi vedno sprti za nove generacije alkoholikov. Alkoholik nasploh nerad pije sam, temveč poskuša med pivce spraviti tudi svoje znance in prijatelje. Tudi alkoholični starši uvajajo otroke v alkoholizem s ponujanjem al-

kohola otrokom in s svojim »dobrim zgledom«.

Skoraj pri vsakem alkoholiku, ki ga obravnavamo, ugotovimo, da se je njegov alkoholizem začel že v mladosti. Vdajanje alkoholni omami onemogoča normalno zorenje mladega človeka, ki si zaradi tega ne pridobi dovolj znanja in izkušenj za življenje. Ker je brez pravih delovnih navad, nikjer ne doživlja uspehov. Dobro se počuti le za gostilniškim omizjem.

Kaže, da gredo slabi uspehi, zavlačenje študija in osip na visokih šolah v znatni meri na rovaš začetnega ali pa razvitega alkoholizma med študenti. Alkoholiki-intelektualci povedo, da so se na alkohol navadili v študentskih letih in da so zato dolgo študirali. S popivanjem se zapravi veliko časa. Zaradi enkratne pijanosti izgubi človek praktično dva dni ali pa v tem času zanesljivo ni sposoben za zbrano intelektualno delo. Resen študij pa je zelo zahtevno delo, ki terja treznega, spočitega in ustrezno motiviranega človeka.

ZDRAVLJENJE IN PREPREČEVANJE ALKOHOIZMA

Alkoholik začne razmišljati, da bi se morda zdravil in prevzgojil šele, ko zaradi svojega alkoholičnega obnašanja pride v ožjem ali širšem okolju v takšno zagaoto, da nima drugega izhoda kot zdravljenje. Seveda pa je od razmišljanja o zdravljenju do rehabilitacije zelo dolga pot. Pri nas samo vsak deseti alkoholik, ki pride na posvet v psihiatrično ordinacijo, uspešno zaključi del zdravljenja v dispanzerju ali bolnišnici vsi drugi pa s svojimi izrednimi sposobnostmi za manipulacijo tako učinkovito obvladujejo svoje okolje, da lahko še naprej (običajno do smrti) pijančujejo in se obnašajo asocialno.

Osnovna načela zdravljenja

1. Ker ni bolan samo alkoholik, temveč tudi njegovo družinsko in delovno okolje (zato govorimo o zahodni alkoholični kulturi), pride v poštev le ekološko zdravljenje, ki sta vanj vključeni tudi družina in delovna skupina.

2. Terapevt sam je brez moči, edino v skupini lahko nekdanji alkoholik spozna svojo dejansko situacijo in dobi spodbude za drugačno življenje.

3. Alkoholik se mora konfrontirati s stvarnostjo svojega alkoholičnega razločevanja in začeti v redu delati ter se obnašati socializirano, kajti to je edini način, da mu bo okolje postopoma začelo verjeti. Samo z delom in normalnim obnašanjem si bo spet pridobil naklonjenost svojcev in prijateljev. Samo z delovnimi uspehi se mu bosta dvignila samozavest in samospoštovanje. Kdor pa v teh temeljnih prizadevanjih ne uspe, pije naprej.

4. Ker je alkoholik zaradi dolgoletnega zaostajanja v svojem intelektualnem in emocionalnem razvoju nazadoval in veliko izgubil na vseh področjih človeškega udejstvovanja, ga moramo aktivno

(Nadaljevanje na 7. strani)

ŠPORT IN REKREACIJA

Društvo je ustanovljeno

O nameravani ustanovitvi rekreacijskega športnega društva delovne organizacije EMO smo že poročali. Občni zbor društva je bil dne 30. marca 1979. Na občnem zboru so izvolili za predsednika društva tov. Francija Gazvodo, glavnega direktorja EMO.

Za člane upravnega odbora društva, nadzornega odbora in samoupravnega sodišča pa so bili izvoljeni:

GAZVODA Franci — predsednik, **KOVAČIČ Gusti**, **PETERNEL Franjo**, **TKAVC Sonja**, **GREGORČIČ Emil**, **VALENTIČ Drago**, **KNEZ Mirko**, **RAMŠAK Sonja**, **GRILANC Anton**, **MESARIČ Miroslav**, **KVARTIČ Rudi**,

CVEK Marjan, **MLEKUŠ Ferdo**, **HAUKO Mirko**, **KOVAČIČ Herman**, **KOMPLET Branko**, **KRŠLIN Milan**, **RAMŠAK Milan**, **SROT Ivan**, **LEBIČ Maks**, **GRI-LANC Anton**, **ZUPANČIČ Breda**, **ZAVSEK Slavko**.

Nadzorni odbor

DELAKORDA Ladi, **PERKOVVIČ Drago**, **VANOVŠEK Viktor**.

Samoupravno sodišče

ROJEC Anton, **KOŠEC Anton**, **IVANČIČ Zmago**.

Na občnem zboru so sprejeli naslednji finančni načrt in program dela:

DOHODKI:

— sklad skupne porabe	148.224,35 din
— sredstva Konference sindikata	73.267,65 din
— dohodki NK OLIMP	78.500,00 din
— dohodki SD TEMPO	12.000,00 din
— dohodki od članarine ca. 500 članov	22.500,00 din
SKUPAJ:	334.492,00 din

IZDATKI:

— Izvajanje programa športno-rekreativne dejavnosti	221.492,00 din
— Izvajanje programa NK Olimp	78.500,00 din
— Izvajanje programa SD TEMPO	12.000,00 din
— Izdelava članskih izkaznic	10.000,00 din
— Razni tekoči izdatki	17.500,00 din
— Razni nepredvideni stroški	5.000,00 din
SKUPAJ:	334.492,00 din

PROGRAM DELA:

Za letošnje uvodno leto je program sestavljen ločeno. Programi sekcij in klubov ter program športno rekreativne dejavnosti so sestavni del programa in dela rekreativnega športnega društva EMO, in sicer:

1. Program dela športno rekreativne dejavnosti za leto 1979, ki vsebuje 29 programskih nalog.
  2. Program dela nogometnega kluba OLIMP, ki vsebuje 7 programskih nalog.
  3. Program dela strelske družine TEMPO, ki vsebuje 17 programskih nalog.
  4. Program dela planinske skupine.
  5. Program dela taborniškega odreda DVEH LEVOV.
  6. Skupni program dela rekreativnega športnega društva.
- Skupni program rekreativnega športnega društva pa zajema:

1. Ustanovitev, verifikacijo in ureditev vsega potrebnega za nemoten pričetek dela društva.
2. Formiranje in priprave za ustanovitev sekcij in klubov ter prenos dela in zadolžitev iz dela komisije na delo sekcij in klubov.
3. Vključitev društva v DO, strokovne zveze, podzveze ipd.
4. Izdelava srednjeročnega načrta razvoja rekreativnega športnega društva EMO.
5. Izdelava načrta strokovnega usposabljanja kadrov za posebne naloge v društvu.
6. Načrtovanje pridobitve športno rekreativnih površin.
7. Reševanje tekočih zadev in nalog, ki niso vnaprej predvidene v programih, se pa bodo med letom pojavile.

ALKOHOLIZEM

(Nadaljevanje s 6. strani)

rati v tolikšni meri, da bo z nadpovprečnimi prizadevanji med večletno rehabilitacijo nadomestil vse tisto, kar je zaradi sužnosti alkoholu zamudil. Rehabilitacija študenta-alkoholika, ki je zapravil tri leta študija, traja tako najmanj osem let.

Osebnostna rehabilitacija je pogoj za družinsko, obe pa za poklicno in družbeno rehabilitacijo. Vse je prepleteno in med seboj povezano.

5. Da bi nekdanji alkoholik zbral dovolj moči za polno in vsestransko rehabilitacijo, mora zdravo živeti: trdo delo, intenzivna jutranja telovadba, planinarjenje, opustitev kajenja itd.

6. Med procesom zdravljenja in rehabilitacije se mora nekdanji alkoholik tako spremeniti, da bo »svobodo od« (prisile, ki izvira iz odvisnosti od alkohola) začel preusmerjati v »svobodo za«: graditev aktivnih vezi s svojim družinskim, delovnim in širšim družbenim okoljem, za ustvarjalno delo in spontano aktivnost na različnih področjih človekovega udejstvovanja.

Nekaj spoznanj v zvezi s preprečevanjem alkoholizma

1. Vsak alkoholik je bil najprej družaben, zmeren pivec.
2. Vsakdo med nami lahko postane alkoholik, razen abstinencov.
3. Znanstvenega dokaza o koristnosti alkohola ni nobenega, medtem pa imamo v SR Sloveniji najmanj 80.000 dokazov (tj. alkoholikov), da alkohol razkraja posameznika, družino in družbo.
4. Ne vemo še, kakšno je »pitje po pameti«, ki bi vsakega pivca zanesljivo obvarovalo pred alkoholizmom.

Iz informacij Zavoda SRS za zdravstveno varstvo

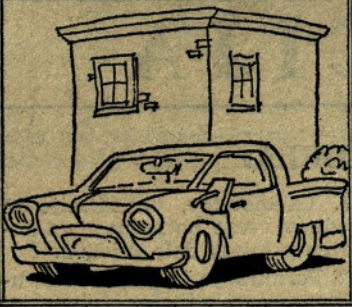
*Dopisujte
v naše glasilo*

LT EMO

Dne 22. 3. 1979 je bil občni zbor društva Ljudske tehnike Emo, na katerem so obravnavali delo in uspehe društva v preteklem letu. Na tem občnem zboru so izvolili novo vodstvo. Za predsednika je bil izvoljen Jože Oštir, nekdanji predsednik sindikalne organizacije EMO. Ugotovili so, da je bil program društva v glavnem izvršen. Več o tem bomo poročali v prihodnji številki Emajlirca.

				EMO	GOSTINSKI OBROT S KAVO	FRČA- NJE	DELOVNI PRIPOMOČEK	EKSPLO- ZIVNO TELO	MEĐNAR. KRATICA ZA NLP	PEVEC PRI PROARTE	MESTO V JZ ROHU- NIJI	NEMŠKI PESNIK (Rainer- Maria)
				IZDELO- VALEC KLOBU- KOV	TROBILA SLABOTEN, ŠIBEK ČLOVEK							
Sestava: IJ	LJUDSTVO V ZAH. PIRINEJH	OTROŠKI VZGOJNO VARSTV. ZAVOD	SARAJEVO		DESMOND BERNAL			PRIPADNIK INKOV MARCELO ZA DELO				
BORIS VIAN			R. CESAR (Marec- Uplus) DALMAT. Z. IRE		IND. MESTO V OHU				SAMOGLAS- NIKA DEL KRV. OBTOKA			
PREBI- VALKE ARHENIJE							ALJOŠA ŽORGA TOVARNA GOSPOD. APARATOV			TRENJE	TURŠKI VELIKAŠ	
PASTIR V GORAH					VISOKA DRUŽBA NIKELJ							
NOGOME- TAŠ ČEVENE ZVEZDE					STROKOV- NJAK ZA TUMOČJE							
TELIČEK					REKA IN SLAPOVI V ZDA							

Kako uresničujemo sprejete sklepe

(Nadaljevanje s 1. strani)

- pravna služba bo tudi pripravila informacijo o disciplinskih postopkih;
- vse potrebno za izdajo izkaznic je pripravljeno, čaka se na papir iz uvoza;
- programi ukrepov za odpravo tatvin niso napravljeni;
- tudi splošna služba in TOZD VZDRŽEVANJE zamuja z akcijo zaščite ograje in kontrole izhoda, čeprav je služba pravočasno začela izvajati nalogo;
- pripravljen je predlog novega voznega reda;
- enako tudi režim poslovanja objekta družbene prehrane.

RAZVOJNA SANACIJA

Jedilnica je že gotova, zamuja se z začetkom obratovanja in sicer zaradi nekaterih zahtev inšpekcijskih služb.

Priprave na izgradnjo tovarne energetskih naprav so tudi v glavnem zaključene in lahko pričakujemo, da se bo v kratkem začelo z gradnjo.

Pregled uresničevanja ukrepov je le prva preverka, ki se te dni zelo intenzivno izvaja v vseh delih DO, celovito oceno bomo objavili v naslednji številki EMAJ-LIRCA. Opozarjamo in vabimo vse nosilce posameznih nalog, da še neizvršene naloge izvršijo in se s tem izognejo predvidenim sankcijam.

OBVESTILO

Regionalna zdravstvena skupnost Celje obvešča vse zainteresirane prispevkov o stopnjah prispevkov za SIS, ki so veljavne od 1. 4. 1979 in to:

— Pregled stopenj davkov iz osebnega dohodka in stopenj prispevkov iz osebnega dohodka za financiranje samoupravnih interesnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti za leto 1979 in

— Odredba o spremembi in dopolnitvi odredbe o prehodnih računih za vplačevanje zbirnih stopenj davkov in prispevkov iz osebnega dohodka za financiranje družbenopolitičnih skupnosti na področju družbenih dejavnosti.

Ta pregled in odredba zajemata vse spremembe in dopolnitve ter se uporabljata od 1. aprila 1979 dalje.

Po teh spremembah in dopolnitvah so stopnje prispevkov za zdravstveno varstvo za občine v naši regiji naslednje:

	Prispevek iz OD	Prispevek iz dohodka
Brežice	7,55	1,85
Celje	8,12	2,52
Laško	7,76	1,74
Sevnica	7,55	2,99
Slov. Konjice	7,66	2,96
Sentjur	7,20	2,70
Smarje	8,35	2,70
Zalec	8,33	1,46

Domači humor

Emajlirca

Casopis izhaja dvakrat mesečno kot glasilo delovne skupnosti EMO-Celje in ga prejema člani te delovne skupnosti brezplačno. Urednik ga ureduje odbor: Emil Ježič, Fric Kotnik, Danilo Kralj, Jože Keber

Glavni in odgovorni urednik: Emil Ježič. Naslov uredništva Celje, Mariborska 86, telefon 23-921, interna 238. Po mnenju Republiškega sekretariata za prosveto in kulturo Ljubljana, je časopis oproščen plačevanja davka od prometa proizvodov (št. 421-1/72 z dne 22. 5. 1973). Tisk in klišejl AERO Celje

Izkoristimo
smotro naš
delovni čas